

gjøre opmærksom paa, at der efter den Tid dog foreligger adskilligt Nyt. Der foreligger saaledes en Række Andragender fra Beboere paa Bornholm om, at Sagen maatte blive ordnet gennem Lov, og der foreligger Overeenskomster, som i Forventning af en saadan Lovs Udkommen ere indgaaede mellem Gaardmænd og Huusmænd, Overeenskomster, der vilde kunde finde deres endelige og legale Stadsfæstelse, naar denne Lov bliver vedtagen. Lovudkastet er forelagt væsentligt overensstemmende med det forrige Gang her forelagte. Den Tilføjelse, som er flettet, troer jeg dog ikke er saa ganske ubetydelig, som det erede Medlem meente, idet der derved aabnes Veie for ved frivillige Overeenskomster at ordne Forholdene, sjørend Lovens Bud træder i Kraft.

En anden æret Taler (Christensen) har erklæret, at han hverken vilde stemme for eller imod Sagen, men afholde sig fra at stemme, saavidt jeg forstod ham tildeels paa Grund af, at han nærede Tvivl om, at de andre Medlemmer fra Bornholm deelte det her tilstedeværende Medlems Anskuelse om Udførelsen af, at Sagen blev ordnet ved Lov. Jeg skal dertil bemærke, at Lovudkastet, som det her foreligger, er fremkommet efter udtrykkelig Forordning fra samtlige bornholmske Rigsdagsmænd, som for Indenrigsministeriet have udtalt som et, jeg vil ikke sige eenstemmigt, men dog meget almindeligt, Duffe paa Bornholm, at en saadan Lov maatte udkomme, og de have kun ønsket, at Lovens Straftræden udfattes noget for at give Tid til frivillige Overeenskomster. — Jeg tyvler meget paa, at disse indviklede Forhold vilde lade sig ordne paa en tilfredsstillende Maade gennem Domstolene. I ethvert Tilfælde forekommer det mig, at, dersom den lovgivende Myndighed ikke er berettiget til at gribe ind, saa maa man finde sig i at see et Forhold continuere, som vi dog alle maae erkjende for at være særdeles uheldigt, nemlig et vedvarende Fællesskab med Hensyn til en særdeles stor Deel af Dens Forpær. Der er ikke Tale om at stifte og dele lige mellem de nu tilværende Individer af Gaardmands- og Huusmandsclassen; thi Forordningen for Huusmændenes Vedkommende — den Forordning idetmindste, der er godkjennt

i dette Lovforslag — er, at ikke alene de nuværende Huusmænd, men alle fremtidige Huusmænd skulle have Rod og Andeel i Afbenyttelsen af Udmarksjorderne. Dersom man vil fyldestgjøre denne Forordning, er det aldeles umuligt, nogen sinde at udstifte nogen som helst Deel af samtlige Udmarksjorder, selv om de nu vedblivende blive liggende i Fællesskab. Jeg vilde derfor meget anbefale det erede Thing at fremme dette Lovforslag. Jeg nærer intet Haab om, at disse Forhold vilde kunne ordnes paa nogen tilfredsstillende Maade gennem den dømmende Myndighed; men derimod nærer jeg det Haab, at den Ordning, der vil fremkomme ved Vedtagelsen af dette Forslag, vil i høi Grad tilfredsstille de nærmest interesserede Parter, nemlig Beboerne paa Bornholm.

Endnu maa jeg kun tillade mig ligeoverfor den første erede Taler at bemærke, at jeg troer, han havde nogen Uret, naar han antog, at ved Henlæggelsen af Udmarksjorderne til Communerne vilde de — jeg erindrer ikke, om han sagde „væsentlig“ eller „ubelukkende“ — komme Hartkornscierno til Gavn; idet Indtægterne af Communejorderne indfløde i Communesassen. Ganske vist indflyde de i Communesassen, men ikke til deraf at afholde Communerne ordinære Afgifter, idet det udtrykkelig er bestemt, at Overstudet af Forberne skal anvendes til Fordeel for den hele Commune, altsaa til Fordeel for Communiens samtlige Beboere. Det er udtrykkelig bestemt, at der skal føres og aflægges særligt Regnskab for disse Indtægter, og jeg troer, at det noksom deraf fremgaaer, at Udkastet ingenlunde har tilfattet og ingen sinde vil hjemle, at disse Indtægter, dette Overstud af Udmarksjorderne komme Sognets Hartkornbrugere til gode, ved at fremkalde en Rettelse i de Communebyrder, der ellers maatte paahvile dem.

Sæde: Med Hensyn til den sidste Bemærkning af den høitærede Indenrigsminister skal jeg kun gjøre en eneste Modbemærkning, da ogsaa jeg frygter for, at vi let kunne komme ind paa den samme Diskussion, som vi førte for 2 Aar siden. Der blev ogsaa dengang anført, at Indtægterne ikke skulde gaae ind i den